

Не знам више ни сам да ли је у питању пуки случај, али се ствар понавља већ небројено пута. Тек што се учини нешто паметно и повуче неки исправан потез, сместа уследе три лоша која тај чин обесмисле и ствар врате на почетак или у још горе стање него што је било.

Тек што су Тадићевим неодласком на Брдо код Крања и примереним одговором на очигледно обновљене спољне притиске у вези са Косовом српске власти стекле неколико политичких поена и донекле повратиле подршку домаћег јавног мњења, беспотребно су се увалили у невољу са Декларацијом о Сребреници, након које се више нико неће ни сећати малог дипломатског тријумфа у Крању, нити Јеремићеве реплике Бернару Кушнеру. При чему су ови спорадични успеси и узлети углавном хипотетички, парцијални и вербални, а губици најчешће непоправљиви, стратешки и круцијални.

Можда је чиста случајност, а можда намеравана симболика, то што се баш 24. марта, на годишњицу НАТО бомбардовања, председник Тадић у Опатији срео са Ивом Јосиповићем и што је баш тога дана у Скупштину ушао предлог декларације о Сребреници. У сваком случају, симболика није добра, ма колико издалека подсећала на немачко-француско помирење након Другог светског рата, које је променило Европу и утрло пут стварању Европске уније.

У малом, прљавом балканском рату за југословенско наслеђе, као и у сваком, а поготово грађанском рату, било је зла и злочина, чији виновници јесу и треба да одговарају пред лицем правде, али, срећом, ипак није било организоване индустрије смрти. Није било холокауста, Аушвица, варшавског гета, Хитлера, нациста ни Јевреја, ма колико стране у сукобу, са више или мање успеха, себе настојале да представе као „јевреје“, а своје противнике као „нацисте“. Није нам то за неку нарочиту утеху, не значи много жртава, а још мање оправдава злочинце. Али ствари напосто тако стоје и све друго су само провидни покушаји да се нешто акутно политички ушибари на туђој и општој несрећи.

У последњем балканском ратном колоплету, рекох, нема невиних, али нема ни једнодимензионалне одговорности нити криваца попут Хитлера и његовог „Рајха“. Зато је, независно од мотивације оних који то чине, свако издвајање сребреничког злочина

(или, рецимо, представљање Милошевића као Хитлера) напросто и чињенично и етички неприхватљиво и представља огрешење како према истини, тако и према свим другим жртвама на све три стране. И у првом или другом кораку води ка тези о српској колективној кривици – макар и индиректној – као и захтеву за ликвидацијом „геноцидне творевине“ у лику Републике Српске. А иза тога онда, пре или после, следе репарације, захтеви за одштетом, политичка самокастрација и одустајање од сваког иоле амбициознијег националног пројекта у будућности.

У тренутку док пишем ове редове још није сасвим извесно да ли ће се декларација експресно, колико сутра, усвојити у Скупштини, а онда бити политички заташкана медијским спиновањем и новим аферама. Не зна се ни да ли ће бити усвојена у облику у којем је предложена. О томе ће се очито до последњег тренутка грозничаво преговарати у троуглу владајућа коалиција – ЛДП – напредњаци. Али нема ту доброг решења и срећне формулације за нешто што је несрећно од почетка. Почев од самог злочина па до његове бездушне политичке инструментализације током ових петнаест година. И више је него очигледно да ће, оваква декларација и у овом тренутку, много више разбуктати страсти и фрустрације на свим странама него што ће представљати стварни допринос „истини и помирењу на простору бивше Југославије“. А то што свих дана у српским (и „српским“) медијима, или, боље рећи, у медијима који излазе у Србији, централно питање није то да ли нам је ова декларација уопште требала, већ само то да ли у њој треба или не треба да се помиње реч „геноцид“ говори већ довољно само за себе и о медијима и о политици.

Тако се, на пример, у најтиражнијим и најчитанијим дневним новинама (Блиц, четвртак 25. март, стр. 3) могло прочитати вајкање због тога што, по свој прилици, у декларацији о осуди злочина у Сребреници ипак неће бити употребљена реч „геноцид“, из чега се онда закључује да је владајућа коалиција правећи овај текст *„првенствено имала за циљ да задовољи жеље свих владајућих странака, а не да јасно и на достојан начин осуди овај стравичан злочин“* (подвукао Ђ. В). Човек заиста тешко може остати равнодушан када види каква је атмосфера у српским медијима. А привидно љутите изјаве расположеног муфтије Зукорлића само су у функцији, с једне стране, да се „Власи не досете“, а са друге, пак, израз борбе за престиж унутар бошњачког политичког табора. Најзад, његова „огорченост“ може добро доћи и властима да представе како је у декларацији, заправо, реч о „избалансираном документу“, који наилази на осуде „екстремиста са једне и друге стране“.

Јасно је зашто на овој декларацији инсистирају босански Муслимани. Јасно је зашто је до ње стало и Хрватској. Можемо разумети због чега би Брисел такву резолуцију дочекао са одобравањем. Сасвим је разумљиво зашто би она, са све геноцидом, посебно пријала

немачким ушима. (Није, наиме, лако кроз историју сам носити крст доказане и општеприхваћене геноцидности и не би било лоше да се тај терет „праведније“ расподели и мало пребаци и на, рецимо, српска плећа.) Али и даље остаје мистерија шта је нагнало српску владу да се, поред свих недаћа и проблема, упушта у нешто од чега ће и она сама, а још више народ и држава имати само штете.

Зато данас, верујем, још и више него пре два месеца важи поента изречена у тексту „Самоубиство с предумишљајем“. Наиме, ако сребреничка декларација није директно постављени услов за српске евро-интеграције, онда напосто ту ствар није требало нипошто потезати и „чачкати мечку“. Ако јесте, онда је тај услов и тај ултиматум требало љубазно, али одлучно и аргументовано одбацити. Односно, сачекати док се у труглу Сарајево-Београд-Загреб не покрене и усагласи аналогна и адекватна иницијатива осуде – свих, па и „својих“ – злочина. Овако ћемо само још једном, по ко зна који пут, испасти већи католици од папе. Да не кажем – будале.